

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köz művelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőek.

Viszon-válasz és végszó

Bournáz Ernő Válaszára.

Nagyon fáj lelkemnek, hogy a nagyérdemű olvasóközönség béketűrését még egyszer kénytelen vagyok igénybe venni. S hogy nem a sértett hiúság, hanem igenis a sértett igazságérzet ösztönöz erre: azt az alábbiakból mindenki láthatja.

A mi Euhemerusnak életkorát, szereplési idejét illeti: én arra a fentforgó kérdésben még csak egy hajszálnyit súlyt sem fektettem, s most sem fektetek; mert itt nem arról van szó, hogy ő mikor élt? hanem arról, hogy ő milyen irányban, milyen szellemben magyarázta az istenek történetét, vagyis a mythológiát? E részben én Euhemerusról azt olvastam, hogy ő a mythológiát egészen atheista-istenta-gadó szellemben és irányban művelte, s épen ennélfogva tiltakoztam én az ellen, hogy engem B. ur Euhemerussal egy kategóriába sorozzon.

A B. ur »Válaszának« csakugyan a legelső pontjában, továbbá, ezen szavak állanak: »Azon érvelés pedig épen semmit sem nyom a latban, hogy az Euhemerus név jelentéséből is lehet a századra következtetni, melyben élt; mert nem lehet átlátni, miért ne élhetett volna a 4-ik században is ilyen nevű ember.« Midőn én ezen sorokat olvastam, azon kérdést intéztem magamhoz, hogy: hát ugyan lehetséges-e az, hogy valaki, józan fővel és okos ésszel ilyesmit állíthasson? Rögtön előkerestem tehát a „Köz művelődés“ folyó évi 27-ik számát, mint a melyre B. ur hivatkozik, és ott szóról-szóra, betűről-betűre ezeket találtam: »Én Euhemerusról azt olvastam, hogy ő Kr. e. 220 évvel, és így nem a 4-ik, hanem a 3-ik században élt görög író volt, mint ezt az ő »Jó napot« jelentő görög neve is mutatja.« (233-ik lap.) Már ha ezen elég nyílt és elég világos szavakat a tanár ur fennebbi szavaival összevetjük: azonnal láthatjuk, miszerint a tanár ur vagy nem

olvasta kellő figyelemmel az én szavaimat, vagy szándékosan elferdítette, egészen félremagyarázta azokat; de hogy ezek valamelyike kétségbevonhatlanul áll: az tagadhatlan.

És ez annyival is furcsábban veszi ki magát a tanár ur részéről, mert ő a felmerült kérdésben már vagy négyszer vágta szemem közé a ferdítés vádját. Hogy pedig mennyi igazza van B. tanár urnak ezen ellenem ismételve felhozott vádjában, azt ítélje meg a t. olvasó közönség.

A mit, továbbá, a tanár ur az Apolló discussió-ról a nap korongjáról, vagyis az abból kisugárzó hőségéről s az ekep megölt ifjuról, vagyis a virágról, példaképen, mint már nem pusztá fogalom- és eszméről, hanem valóságos tényről vagy tárgyról felhoz: ahoz én most tüzetesen nem akarok hozzászólni; de annyi bizonyos, hogy ily alapon az eszméket száz és ezerféleképen is lehet magyarázni, a nélkül, hogy egyik magyarázó azt mondhatná a másiknak: Barátom, engedj meg, de e részben nincs igazad. Itt tehát csakugyan: szabad a vásár. S ha ez így nincs: akkor sziveskedjék a t. tanár ur felvilágosítani, utba igazítani engem az iránt, hogy: miért érte épen a hyacintot, és oly sok — mondhatni: százezerféle füvek, fák és virágok közül csakis őt, azon szerencsétlenség, hogy az Apolló discussio, a nap korongja, vagy az abból kisugárzó hőség őt, és csakis egyedül őt, agyon üsse, megölje, letörázza stb?! Ha ezt a tanár ur nekem és másoknak, saját mythologiai álláspontjából, kétségbevonhatlanul, ad captum, bebizonyítja, megmagyarázza: akkor csakugyan: »Erit mihi magnus Apolló«.

B. ur az Aeskuláp halott-támasztásaiban, és így a csudákban, még most is a természet rendjének megzavarását látja, holott én már akartam a tanár urat az iránt kapacitálni, hogy: a csudákban és csudák által a természet rendje maga soha sem zavartatik meg; hanem úgy látszik, hogy e részben is »Oleum et oparam perdidi.«

Az Arktos-medve-csillagzatok eredetének általam megkísérlett magyarázatával sincs a tanár ur megelegedve, a mit pedig nagyon könnyen kiérdekelhetek vala, ha én is a medvének fényes barna szőrétől s annak ragyogó szemeitől vezetem vala le a medvecsillagzatok eredetét; de én azt nem tettem, hanem a helyett elég bátor voltam a medvecsillagzatok, a nagy és kis gönczöl eredetét, a mythologia s a szent irás összevágó utmutatása alapján: az első nővel, annak első bűnével s az ennek következtében megigért Messiással hozni kapcsolatba, sőt azt is nyíltan kifejeztem, miszerint a Kallistó és Arcas-nagy és kis medvecsillagzatok eredeténél nyilvános czélzás történik a Messiásnak s az ő anyjának mennybemenetelére és felmagasztalására is. (Lásd a Közm. 31. sz. 270. lap.)

A tanár ur még tovább bonczolja, feszegeti az én magyarázatomat a medvecsillagzatok eredetéről, és azt mondja: „A Medvét Évának első bűne emelte a csillagok közé. Fülöp azt hiszi, hogy itt elhangoztathatja a heuréka szót, pedig tulajdonképen még semmit sem magyarázott; mert hiszen azt nem fejtette meg, miféle összefüggés lehet a medve és a csillagzat közt; azt nem magyarázta, hogyan keletkezhetett olyan mythus, a mely szerint a medve a csillagok közé jutott, mert hogy a bűn miatt miért jutott volna éppen a csillagok közé, azt nem lehet belátni.“

Már ezek aztán az igazi captiosus kérdések; s látja tanár ur! az én mythologiai álláspontom olyan szilárd alapon nyugszik, hogy még az ilyen kérdések elől sincs okom egyszerűen kitérni; ámbár azt sem tagadhatom, hogy ez egy kissé bővebb magyarázatot igényel. Lássuk tehát.

A Szentírás, mint már tudjuk, azt mondja: „A gonosz, a pünös asszony elváltoztatja, átváltoztatja az ő arczját, képét megkomoritja, mint a medve. Az asszony kezdé a bűnt és miatta vagyunk mindnyájan halandók.“ (Eccli 25 v. 22, 23). En azt mondtam s most is azt mondom, hogy tulajdonképen ezen szentírási szavak adtak alkalmat a mythosok faragásában már nagyon is jártas pogányoknak arra, hogy az első nőt, Évát medvévé változtassák; és ezt annál könnyebben megtehették, miután a fennebbi idézetben is benne van: az el- vagy átváltozás-metamorphosis, benne a medve, és benne az első, vagyis azon nő eszméje, ki a bűnt kezdé, s ki miatt mindnyájan halandók vagyunk; — ezen nő pedig maga az első Éva vala. Igen ám, de az első Éva a pogányoknál a 2-ik örökszüz Évával, a Messiás anyjával, maga a Messiás, ezen 2-ik Adám pedig az első Adámmal ugyanazon személyeknek tartattak; és így épen nem csudálkozhatunk azon, ha a pogányok a világ ezen legnevezetesebb s az emberi nem bukásának és megváltásának egyszerű művében szereplő személyek emlékét a változatlan-

kul ismert égi testek, vagyis a csillagzatok között is megörökítették.

De ezekből aztán azt is láthatja mindenki, miszerint Kallistót, vagyis a két Évát nem annyira a bűn, mint az erény, s kivált a 2-ik Évát az ő istenanyai magas méltósága emelte már a pogányoknál a csillagok közé, a valóságban pedig az egek egébe, mint az ég, az angyalok és minden szentek királynéját, a minek emlékét épen ma üli széles e világon a kath. anyaszentegyház (Aug. 15.)

B. ur azt is mondja: „Én a kinyilatkoztatási elemeknek nem vagyok a priori ellene, sőt magam is elfogadnám, ha kielégítő volna. De éppen Fülöpnek magyarázói kísérleteiből látom, mennyire nem lehetséges azt, mint utbaigazító magyarázói módot elfogadni, a mennyiben ellenmondásokba kell bonyolódni“ stb. Erre csak azt jegyzem meg: Ha a tanár ur nem akarja, nem tudja az én mythologia magyarázói módomat és alapelveimet elfogadni: arra ugy hiszem nem is erőlteti senki; s ha a tanár ur az én magyarázataimban szünteleni ellentmondásokba bonyolódik, annak nagy részben a tanár ur saját egyéni felfogása és gondolkodásmódja az oka. S ily alapon ellentmondásokat magában a Szentírásban és a világon minden más műben lehet keresni és találni eleget. Ezért, ha emlékem nem csal, Verulámi Baco azt írta volt az ő bibliájának a táblájára:

Hic liber est, in quo quaerit sua dogmata quisque,
Inveniet pariter, dogmata quisque sua.

Végül a tanár ur így szól: „Én főképpen azt nem tudom megérteni, hogy ha a kinyilatkoztatás szolgált alapul a mythosoknak; hogyan keletkezhetek olyan mythosok is, melyek a nagy, a mindenható, a bölcs Istent, a jogosnak és erkölcsösnek a védőjét Zeust, más oldalról szenvedélyekkel telt bűnös lénynek is tüntetik föl“ stb. — Erre nézve én már említettem, miszerint Zeus nem egyedül az ég örök, legfőbb istenét képviseli a mythológiában, hanem olykor még magát a bűnös Adámot is; és már ezen körülmény is sok mindenféle kételyt képes eloszlatni, és különben igen sok megfeytetlen dolgot könnyen fölfeyjethetővé képes tenni. Azonban, azt sem szabad soha csak egy pillanatig felednünk, miszerint a pogányok legnagyobb hibája, legfőbb bűne épen abból állott és áll, hogy ők az Isten eszméjével épen ugy, mint a Messiással s általában mindennel, a mi szent, a lehető legundokabb módon visszaéltek; Istent, Messiást, angyalt, ördögöt, erényt, bűnt és mindent összezavartak; s épen azért oly bajos a mythológiát napjainkban a maga ős eredetére, első meghamisítatlan kuforrására visszavezetni. Mindazáltal erős az én hitem és reményem az iránt, hogy ez idővel mégis csak sikerülni fog, kivált ha a hivatottabbak, nem egymás gyengítve, gyanusítva stb. hanem — mint ezen fonto

úgy komolyság a is megkívánja — vállalva, egy-
mást szeretettel utbaigazítva capacitálva, támogatva,
buzdítva stb. kölcsönösen közre fognak működni.
Adja az Isten, hogy úgy legyen !*)

Fülöp Alajos.

T A R C Z A.

H y m n u s

— Szent István király nyolczszázados ünnepén. —

*Ünnep van ma, István napja,
Örül minden magyar szív,
Melyet szent hit még lelkesít,
S mely István Urához hív!*

Népek Ura, kegyes Atyja !
Nemzet kiált ma hozzád,
Kék azuron, esillagokon
Hadd trónodhoz hasson át!

Szívében él, ajkán beszél
Ezredévi sok kegyed... :
Hazát lele Árpád vére,
S megszentelé azt kezéd.

Az igaz hit szent ajtait
Feltártad apáinknak . . .
Dicső Árpád unokáját
Tettet néped Atyjának . . .

Dicső István magyar ajkán
Ihlett áhitattal kél ;
Nyolcz századon, bős esatákon
Jobbja által megvédél . . .

S a Szűz Anya, kit szent ajka
Jó anyánkká meghíva.
Oly sok veszélyt ront' s töre szét . . .
Szálljon érte hálíma . . .

Hjába ásta ravaszkodva
Sirunk Hellas magzata.
Tatár, török hiába tört
Szennyes kézei a honba . . .

A rut viszály apályra száll,
Ha Te intesz nagy Isten . . .
Önvagta seb majd beheged
Csak szemed rátekintsen.

Esdve kérünk nagy Istenünk !
Dicső István ünnepén ;
Tartsd e népet egyességben
E hon s a hit szent ölén . . .

Add ! hogy újra Árpád sarja
Rajtad csüngve imázzék . . .
Add ! hogy újra Árpád kora
Dicsőn felsugározzék ! . . .

P. n.

EMLEKSÖRÖK.

— T. Nagy Ferencz új áldozár barátomnak I. szent miséje alkalmából. —

Eljutál a czelhoz, melyre küzdve törtél,
Már a vándoruton pihenőhez értél . . .
Pihenőhez értél, de csak egykét napra,
Eztán jön a nagyja, a terhesb darabja.

De mig fölkeresnéd az oltár bárányát
Állj meg, nézz jövődbe, figyeld meg mi vár rád.
Nézz körül, mig egygyé lennél a vezérrel,
A ki nem kéjrőzsás utakon vezérel . . .

Eddig minden lépten egy őrszellem kísért :
Mátói . . . már a világ rosz szelleme kísért.
Jó szived talaját eddig más kapálta :
Most te fogsz benézni a bűn Sodomákba.

Eddig gyűjtögetté, megrakodtál mézzel,
Mit most osztogatni sietsz gondos kézzel :
De hidd meg ezért az élet tengerében
Gyakran kell fürödnöd az ürm vízében.

S mig szived másokra égi himport hintez ;
Addig rád rágalmat, guny-, szitoksárt hint ez.
Mig te ott virasztasz a haldokló mellett :
Mások is virasztanak s meggyilkolják melled.

Mig leked hevében te masért imázol,
S a sajtó sebekre szived balsam irt foly,
Hogy menyinyé varázsold e sirás hazáját
S ez átok helyébe ültess remény fáját ;

Mig te minden embert egyként zársz szivedbe,
Hogy majd üdvözülve a mennyégbe vidd be :
Te nehéz keresztrel érsz a Morára.
Ez lesz osztályrészed, a szeretet ára.

De nem azért vagy pap és Krisztus vitéze,
Hogy ne azt tedd, mit ő a keresztén végze ! . . .
Légy kész a keresztre, ha az ég ezt juttat ;
Ez nyi. and az égbe majd tenéked utat.

Vigyázz, hogy a bűn azt soha be ne zárja,
Bármint törjön is rád a pokol hinárja !
De ha mégis lankadsz s nem bírsz már a vésszel :
Bizva nézz az égbe ! Igy senki sem vész el !!

.....Most menj a szűz bárány szent lánggal vár téged.
Igy menj mindig te is, hanem összeéget ! ! . . .
Menj s mig a Serafok rajtad csüngnek esdve,
Te reánk az égnek szent malasztját esd le.

PÁL A.

Primitiai, ezüst- és arany- mennyegzői koszoru.*)

Néked, sors-kegyellett uri nemes Család !
Hármas nászkoszorut nyujt ma a Geniusz ;
A hit, szende remény és szeretet lehel
Háromszinü mosolyt reá.

*) A fölmerült kérdés mindkét oldalról eléggé megvitatta és felvilágosította levén, a vitát, a nélkül hogy saját nézetünket nyilvánítanók ezen-pel részünkről is befejeztünk jelentjük ki. — Szerk.

*) T. karczfalvi Lukács Antal újmisé-áldozata, tek. Lukács József és dánfalvi Kovács József szülők ezüst-, és tek. id. Kovács György és Both Anna nagyszülők aranymennyegzője alkalmából.

A hit fölkenetett bajnoka áldoz itt, —
A szűz tiszta kebel s isteni áldozat,
A szentelt tudomány vértje s az ifju tűz
Dicsőrként koszoruzza őt.

E hiv pár-negyedes százada, hogy remél;
A jők és szelidek szent joga a remény,
Most is teljesedett s teljesedik tovább
Egy szép életidő alatt.

A boldog szeretet szent tüze lángadoz
Egy félszázadon — e ritka szülők szívéen;
E láng el nem enyész még a siron is ég
S száll mint lángszalag égbe majd.

Tartsátok meg ezen nászkoszorut hiven;
Kormányozzon a hit, küzdjön a hős remény
És a szent szeretet menyéi góczfokán
Lángoljon szívetek soká!

(Csik-Szereda, aug. 12. 1883.)

J. F. J.

WEBB.*

Fönséges látvány! Hullám hullámra zuhan le:
Lent a mélységben tombol a Niagara.

A habok örjögnek s a szirt reng, tátog az örvény,
Minden háborog itt — egy vízi *forradalom!* —

Hah! mi ez? Egy fej, lám, föl-fölbukik, újra alá
s föl!

Látod az izmos kart, mint szeli a habokat?

Veszve van! Olykoron úgy rémlik, de az árba merülő
Feltűnik újra hamar s győztesen uszik odább.

„Embererőt haladó munkát vállalni nem enged
Emberi sors. Aki vét ellene, meglakol az.“

A víz szelleme így szólt s a mélységbe lehozta.
Eltűnt nyomtalanul! Sirja a Niagara.

THEWREWK ÁRPAD.

Szentföldi emlékirat.

— Folytatás. —

H a z a t é r é s.

XVIII.

Ki adott e szónak „haza“ oly bájos erő, oly vonzó alakot, hogy annak gondolatára minden szív fellángol, minden nemzet költője egyaránt lelkesül? A „haza“ eszméjében a nagy család van megtestesítve, hisz a népek patriája az „atya“ nevét azonosítja önmagában. Már pedig van-e atya, ki gyermekeiért ne esengene, s jó gyermek, ki viszont atyjához mindekinél inkább ne vonzódnék, őt elfeledni tudná? —

* Webb Angolországban született 1848-ban. Még mint hajóslegény mentette meg egyik társának életét. Később az atlanti óceánon mentett meg egy embert, ki zivatár alkalmával a tengerbe bukott. Ezért a nagy arany mentőérmét tűzték mellé. Világhírű lett az ő neve, midőn 1875. a „Canal la Manche“ nevű tengerszorost uszta át 21 óra 45 perc alatt. A Niagara örvényében 35 éves korában (1883. július 24.) lelte halálát.

A viszontlátás megvalósításán csüggett egész lényünk, midőn a hazatérés órája megérkezett. Elröppentek a bucsu percei, melyek a szemekben könnyeket idéztek fel, — eltűntek a kegyelem munkálásának hathatós eszközei, melyeket a sz. városhoz kötött drága emlékhelyek mindenütt bennünk felkeltettek s így elválva a legszentségesebb ereklyéinktől: Jeruzsálemtől, a damascusi kapun kifelé vonulánk. A jó Paulin atya itt sem hagyott el, elkísért és mi vele szívesen gyalogoltunk oda, hol a kocsik készen ránk várakozának. Szívélves bucsuzás után 7 szekérre felültünk magunkat és podgyászainkat s utolsó „Ist-n hozzád“ ot kívánva, azon hő ohajtással, hogy egykor a mennyei Jeruzsálem kapui nyiljanak meg előttünk, a kocsik hosszu sora megindult.

Vigan, a tisztult lélek önérzetével, nem törődve a veszéyes meredélyekkel, törtünk előre, mint az a boldog egvén, ki midőn egy távoli községbe gyónni ment, lova nagyon lassan haladt a teher miatt; — de mikor lelkiileg megújulva visszatérne, lovát imigv biztató, nő — most kedves lovam, bátran mehetsz mert sokkal könnyebb vagyok.“ Haladtunk is oly gyorsan, hogy a huszárok is megirigyelhettek volna. Utközben találkoztunk a porosz — muszka és osztrák consulokkal, kik khávázaikkal együtt Coloniába kirándulást tettek; mi is itt rövid pihenőt tartánk s több palacz sert fogvasztánk el, melyben tevékeny részt vett a mi kisérő dragomán arabunk, kinek szép történelmi ismeretéről Jeruzsálem multjának elbeszélése tanuskodik. — Legyenek hát velős eszméi a jövő emlékezetnek fenhagyva.

Jeruzsálem a hagyomány szerint Melchisedek királynak Abrahám kortársának idejéből veszi eredetét. Dávid király alatt virágzásnak indult és Salamon világhírű gazdag temploma által keletnek tekintélye lett. E város sok viszontagságon ment keresztül. Nabukodonozor babiloni király a várost templomával együtt elpusztítván, a népet rabszóra fűzve, fogságba hurcolta. E szomorú állapotot Jeremiás eképen örökölte meg:

„Elvégezte az Ur, hogy szétrombolja Sion kőfalát és nem fordította el kezét a pusztitástól. Sirt az előbástya s a földbe sülyedtek kapui. Leverte és összetörte az Ur annak zárait. — Királyai és fejedelmei a földön ülnek és hamuval hintik be fejüket.“ — Majd a római hadvezér Pompejus vágott mély sebeket Jeruzsálem testén, de olyan szenvedésnek soha sem volt kitéve, mint Kr. u. 70 évvel, midőn a sz. ünnepre sereglett zsidó nép közül 1.100.000 lett áldozat. Ez alkalommal teljesült Jézus jóslata, hogy Jeruzsálem elpusztul s kő kövön nem marad, s a zsidó népnek őn fejére mondott átka: „a te véred mi rajtunk és gyermekeinken.“

Jeruzsálem Hadrián császár idejében ismét épülni kezdett. Constantin császár édes anyja: Sz. Honának volt fenntartva a dicsőség, hogy Krisztus keresztjét csodálatosképen feltalálta. Ugyanis Makár sz. életű Jeruzsálemi püspök Istenhez folyamodott, hogy mutatná ki a feltalált kereszt közül a Kristus keresztjét. Ő tehát egyenként egy halálra vált beteghez érinté a drága ereklyéket, s a harmadik érintése alkalmával a beteg teljesen meggyógyult!

Ily csodálatos módon mutatta ki Isten, hogy melyik az igazság fája, melyen egykor függött a világ váltsága.

E sz. kereszt Kozroes perzsa király kezébe jutott — de Heraclius Jeruzsálemet vissza foglalván, Kristus keresztje szintén megkerült. Ekkor történt, hogy a császár drága kövekkel gazdagon ékített ruhába burkolva akará a szt. keresztet a kalváriára fölvenni, de egy láthatlan szellem felhívá őt: nem illik aranykoronát viselned, hol a mennyei király tövisest hordozott,⁴ s letevéen ékességeit, szeptember 14-én sikerült a keresztet a kalváriára visszahelyezni.

A 7-ik században Jeruzsálem arab birtok lett, kiktől azt a kereszties vitézek hódíták el; de alig egy század múlva ismét a muzelmán kezébe jutott, kik mostanig is a kegyelet városát méltó kegyeletben tartani nem képesek.

Jeruzsálem 35 ezer lakójának felét zsidók teszik, kik a város falain kívül laknak; más felét a mohamedánok és a keresztény felekezetek. A katolicusok mintegy 2000 lelket számlálnak.

Ujabb időben az orosz és porosz kormány hatalmi nagyságát és terjedelmét kiváló mérvben kezdi érvényesíteni, úgy, hogy Jeruzsálemnek több jelentékeny része az orosz nép kezére jutott. Ugyanis a mit a muszka politika itt kivinni nem képes, pénzzel igyekszik az áldozatokat megszerezni. A porosz kormány szorgalmas munkások és iparosok betelepülése által már kereskedelmi tekintélyre tett szert. A betelepültek földjeiket mintaszerűen művelik s 4—5 szerte többet aratnak, mint a tétlen belföldiek, mert Palestina földje rendes művelés mellett tulbőven jutalmaz.

Az új fekete fátyolával csakhamar elzárá előlünk a láthatárt s midőn Ramlehba érkezünk, nemcsak a nyaktörő utakon keresztül estünk, hanem a hajnal is derengése által üdvözölni látszott. Itt már tábori lakomához láttunk. — Földre ülve elfogyasztánk mintegy 100 darab keményre főtt tojást és ráadásul behtleheni bort, a mi feltűnően savanyu volt; de annál kellemesebb élvezettel törtük az olcsón vett görög dinnyéket, melyeket rendkívül édeseknek találtam.

Részint a fáradság, részint a hajnali szellő álomra készteté szemeinket, megpróbáltuk, de a kegyetlen szívü dragomán nyugodni nem hagyott; mert neki még az nap Jeruzsálemba vissza kellett térnie; azért szendergésünkből felocsudva, már a reggel arculatának üdvözlése mellett folytattuk megszakított utunkat s mintegy 7 óra tájban már a jaffai zárda kapujánál zörgeténk, hol csakhamar szives elfogadásra találtunk. Rövid hálaimát és sz. misét végezve pihenni szobánkba tértünk, midőn az alconsu egy távirattal kezében jött hozzám, melyben a jeruzsálemi igazgató a zarándokokat értesíti, hogy Hegyei bácsi a reggeli órákban csendesesen kimult. Fájdalmas részvétellel vettük a szomorú hírt s a néhai lelke üdvéért egy gyász-misént mondatánk; magunk közt pedig elhataroztuk, hogy Hegyei családját nem értesítjük, hanem elmaradását súlyos betegségnek fogjuk tulajdonítani. Engedje a Mindenható, hogy buzgó lelke megláthassa a mennyei Jeruzsálem javait! ... Mert Uram, ki lakik sz. hegyeden,

vagy ki fog nyugodni ottan? az, ki szennyfolt nélkül jár és sz. akaratodat cselekszi. Az örök világosság fényesked-jék neki! . . .

Kisebb közlemények.

— Heti körszemle. *Itthon. Szent István*

első keresztény fejedelmünk, apostoli szent királyunk emlékű ünnepének nyolcz százados évfordulóját széles Magyarországon a legszentebb kegyelettel és a buzgó vallásos kebel legszebb nyilvánulataival ünnepelte meg ezen országnak tízennégy millió keresztény lakossága. Igen érthetően téve le ezáltal a nagy confessiót, hogy sz. István honalapító dicső királyunk áldott szelleme él még a magyar nemzetben, mely nyolcz lezajlott viharos század után ma még szívósabban mint valaha ragaszkodik azon alaphoz, melyen a dicső szent király népét a vad pogányság sötétségéből a keresztény civilizató világhossz-gára hozta s a művelt nemzetek közé sorozta. — *Király urunk ő felségének születésnapját* f. aug. 18-án az összes birodalomban mindenütt a legnagyobb fényvel és pompával ünnepelték meg. A kivilágított városok és falvak fáklya fényében élénken tükröződött vissza azon örömtelies hála és szeretet zománczozta hódolat, melyvel a monarchia összes népei legalkotmányosabb fejedelmüket körülveszik. A hármás bérez ormairól s a négy folyam mentében, Lajthán innen és Lajthán túl a népek millióinak ajkairól elröp-penő amaz imaszériu fohász hangzott vissza: „Domine salvum fac regem nostrum Franciscum Josephum!“

— *Olaszország. Pápa ő Szeütsége* aug. 18-ról kelteze levelet intézett Lucca bíbornokhoz a tanulmányi bizottság elnökéhez, Ratra a Vatican könyvtárnokához és Hergenrother a szeütszék levéltárnokához, melyben a többek között ezeket mondja: „A történelem, ha jól tanulmányoztatik a pápaság legjobb apologiája. Az utolsó századokban az egyház ellenségei azon szorgoskodtak, hogy a történelmet a pápaság legyőzésére meghamisítsák. Ma ez a nyilvános iskolákban folytattatik. A jelszó az, hogy a pápák világi hatalma Olaszországra nézve vésteljesnek tüntetessék föl.“ Miért is ajánlja a bíbornokoknak, hogy a történelem tanulmányozására buzdítsanak s azoknak a Vatican könyv- és levéltárát nyissák ki, a kik azokban buvárkodni, vagy kiadatlan okmányokat lemásolni akarnak.

— *Németország. A protestans türelmetlenségnek* netovábbjaként kell följegyeznünk azon szomorú eseményeket, melyek a legközelebb Erfurtban, mintegy előfutárjaul a Luther-ünnepélynek végbementek. Jelzett városban ugyanis az annyira művelt németek Luther iránti tiszteletök sugallta buzgalmukban annyira engedték magukat ragadtatni, hogy tömegesen a kath. plébánia elé vonulva, ott a pápát gyalázó énekeket daloltak; azután bevették a plébánia, ugyszintén a kath. kereskedők ablakait stb. — Úgy véljük, hogy Luthernek azon jellemző óhaját: „Töltsön be titeket Isten a pápa gyüölletével,“ kézzelfoghatóbb tényekben senki sem realizál

hatná, mint ezt az erfurti lutheránusok tevék a fennjelt eseményekben.

— **Jubileum.** Megható és ritka szünnepélyben vettünk ma ismét részt Csik-Tusnádon. Ma augusztus 1-én ülte meg Koncz István csik-tusnádi plebános áldozárságának, illetőleg első szent miséjének 25-ik évfordulóját. Örömmel ünnep volt ez reá nézve, ki egy negyed század alatt élvezett öröm mellett annyi viszontagság között szerencsésen megérhette 25 éves jubileumának örvedetes napját; örömmel ünnep volt ez reánk, barátaira nézve, kik igaz barátai szívevel örömezt osztoztunk az ő örömeiben; örömmel ünnep volt ez, a csik-tusnádi jobb érzésű hívekre, kik buzgó és fáradhatlan szorgalmu lelki pásztorkat szerencsések lehettek annyi év küzdelmei után az ur oltáránál szemlélhetni. Huszonöt év egy hivatalos pályán nagy idő! és ha jubiléumunk még mindig bámulandó ifju lelkének szellem szárnyán visszatekint a letelt 25 évre, tán elmondhatja ő is egyik classicus regényi írónkkal: „A világ szép, elragadó gyönyörű, mint egy mesteri szobor, de szívet egyikenél se keress. Bölcsönktől fogva kísér bennünket jó és balsorsunk, ifjúságunkat rózsá ligében éljük át, minden azután, a mi ezután jó, csak köd, órámitás, és csalódás.“

Jubilánsunk az ő szokott szerénységében életének ezen nevezetes válpontját nem akarva nyilvánosságra hozni, a hála áldozatot nagy számban megjelent híveinek könyörgése kíséretében a reggeli órákban mutatta be a Mindenható Istennek, s így minket is megszívva az együttes imától, hosszas életéérti könyörgéseinket csak privát áldozatunknál végezhetjük. Ezen szép ünnepet kiváló ünnepélyességre csak is barátai és tisztelőinek nagy számból álló koszorúja emelhet, kiket vendégszerető barátságos asztalához a baráti szeretet legbensőbb érzete vezetett. Az öröm lakoma alatt tartott feköszöntésekben a barátságos jó kívánatok, — melyek a jubiléum sokszorosán érintették — a legmagasabb szellemben nyilvánultak. Az első feköszöntés Nagyméltóságu Lőnhart Ferencz püspök ur ő Excellentiája felé irányult, kit Balogh Tamás brassói rom. kath. főgymnásiumi tanár köszöntőjében, a Csik-Tusnádon közelebb történt: vizsályok böles megszüntetéséért orangeként tüntetett föl. A második feköszöntést Buzas Mihály alesperes mondotta, ki a jubiléum mult élet pályájára visszatekintvén, átélt jó és rossz napjait oly élesen és érzékenyen eszette, hogy mindnyájunknak szemébe visszatartathatlan könnyek toltak és nem hagyott senkit meghatottság nélkül beszédének különösen ezen passusa: „Kedves barátom! mi ma örömmel ünnepelünk elhottuk baráti szíveinket, és átadjuk azokat ma nekéd parancs, hogy 25 évi szenvedéseid és fáradalmaid után azokra lehajtván fejedet egy kevéssé megpihenhess.“ Míg a félhivatalos feköszöntők ideje megérkezett és bátorságot vettek sikra szállani, addig a remek feköszöntésekben felváltva kitűnően szerepeltek: Buzas Mihály alesperes, Éltes Elek királyi tanfelügyelő, Balogh Tamás brassói rom. kath. főgymnásiumi tanár és a jubiléum; egész ebéd alatt a gazdag eszmék egymásra oly dusan áradoztak, mint a ilóé tava s néha-néha még a találó élcezek is szikrázván a társalgást vidámmá és az ünnepélyt élvezetessé tették.

Ezen örömmel ünnep a jubiléumhoz méltóan folyván le, ez nemcsak a jubiléumnak, hanem barátainak is örökre emlékezetes fog maradni. Engedje Isten, hogy kedves jubiléumunk, érdemeinek babérain, az egyházi és közügyek terén tett munkásságának tudatában ernyedetlen tevékenységét tovább folytatva érje meg 50 éves jubileumát is, hogy mi ismét csoportosulhassunk körülé és vele secunditiáján örülvén, tüzhessük érdemeiktől gazdag mellére baráti szeretetünk legszebb virágait, addig pedig kísérje mindenható legőszintébb szerencsekívánatunk. Csik-szent-Imrén, 1883. augusztus. 1-én Veress Sándor sk. plebános.

— **Primitia.** Sietek a ft. szerkesztőség és a mélyen tisztelt olvasó közönséggel közölni azon szép és lélekemelő ünnepélyt, melynek folyó évi július 31-én mi és csik-szentkirályi hitközsége tanúi voltunk. Ezen a napon mutatá be csik-szentkirályi Csizsér Adám új áldozár első, zsenge szent mise áldozatát az ég és föld Mindenható Istenének.

Bármily nagy napjainkban a hithidegség, bármily nagyon emelül, az emberiség az anyag hajhászásaiban, még is nagy és megható öröm tölti be a hívők kebleit és szíveit, ha néha-néha oly eseményeknek lehetnek tanúi, melyek arról tesznek bizonyosságot, hogy az igazi keresztény kebelből a vallásos érzelem soha ki nem téphető.

Ennek szép jelét mutatta csik-szent királyi hitközsége, mert daczára, hogy ezen primitia-ünnepély bizonyos sürgetős okok miatt munka nap tartatott meg, az említett hitközség hívei oly szép számban jelenek meg, hogy a templom egészen megtelt hallgatókkal. És ettekintve attól, hogy az idő rövidege miatt ezen primitia-ünnepély emelésére többet a külsőségnél áldozni nem lehetett, a maga kiskeretében és szerénységében mind a buzgóság mind a kiállításra nézve valóban fényesen sikerültnek mondható. Meg volt ott a papság ékes koszorúja, meg volt a nagyszámú közönség részvéte, meg voltak az ünnepélyt emelő díszítések, de különösen meg voltak az öröm és meghatottság szép nyilvánulásai.

Az ünnepély d. e. 11 órakor vette kezdetét, és nem volt egyetlen hallgató, kinek a primitia „Venianetája“ és „Gloriája“ megható örömkönyeket ne esalt volna szemébe. Az új áldozár zsenge szent miséje alatt a manuducatori tisztet nt. Rancz János plebános viselte, a szentbeszédet pedig e sorok írója tartotta; ki a papi pályának fonségét és nehézségét ezen tételben fejtegette: Valamint nincs rózsá tövis nélkül és valamint minden pályának meg van a maga rózsája és tövise, úgy a papi pályának is vannak rózsái, de vannak tövisei is. A nagybuzgósággal teljesített zsenge áldozat, mely alatt a kántortanítói testület több tagja lélekemelőleg fungált, befejeztetvén, minnyájan az apostolok áhitával vettünk részt az új áldozár áldásában.

A szent ténykedés után nt. Rancz János plebános szívélyes asztalánál ültük meg az örömlakomát. A feköszöntéseket az új áldozár kezdte meg, melyben édesen emlékezett meg Erdély volt püsköke b. e. Fogarasy Mihály ur ő Nagyméltóságáról; azután pedig a hála legnemesebb érzéseinek adott kifejezést Nagyméltóságu Lőnhart Ferencz erdélyi püspök ur ő Excellentiája iránt, kinek boldog és

szerecsés kormányzásáért, tartós egészségéért és hosszas életéért a forró szeretet és legőszintébb kívánattal emelt ő Excellentiájára poharat. Az új áldozárt a házi gazda köszöntötte. Gál Endre ügyvéd a szülőkért, szónokért és a házi gazdáért emelt poharat, kit mint a primitiáns ez idő szerinti jótévőjét méltóan tüntetett ki; mert egyedül csak az ő jótékony és áldozat kész szíve tette lehetővé a mai ünnepély valóságát. A felköszöntések főszereplői, Balog Tamás brassói rom. kath. főgymnasiun tanár, Gál Endre ügyvéd és a házi gazda voltak, kiknek fogynatlan jókivánataikból a vendégek mindenikének bőven kijutott.

Az egész ünnepély a legbarátságosabb és a legörömlibb hangulatban folyt le, melynek emléke, mindazoknak, kik jelen voltak kebléből soha sem fog kihálni.

Azt kívánjuk, hogy az ur Isten, az újáldozár ezen zsenge áldozatát, melyet ő ma a Mindenhatóknak bemutatott, fogadjja az ő gyönyörűségének illatával. Legyen kövér az ur előtt minden áldozata, és ékesítsék papi pályáját egész életén át mindig a megelégedés és öröm rózsái, az élet töviseiből pedig minél kevesebb jusson neki. Csik-szent Imrén 1883. július 31-én. Veress Sándor s. k. plebános.

— **Primitiái ünnepély.** Minden önézetesen működő ember életét sok nevezetes mozzanat teheti széppé, érdekessé egy önmaga, mint mások előtt; mert meg vannak többé kevésbé az ifju, — érettebb és az őszkor-nak is a maga nevezetes kimagasló mozzanatai; melyek e siralom völgyét legalább időre, órára édessé, kellemessé varázsolhatják. És én azt hiszem, hogy elfogult embernek kell annak lennie, ki egy buzgó törekvő, pályáját Istenért szerető ifjunak első zsenge mise áldozatját szépnak, ma gasztosnak nem tartja; ki azon hatás nélkül marad, sőt nem örvend annak csak hallásán is.

Ey magasztos áldozatján volt szerecsénk részt venni Nagy Ferencz új áldozár kedves ifjunak f. hó 15-én, melyet imponanssá, fényessé tevének maguk a közbe játszó körülmények is. Vagy emlitsem-e? hogy a nap — Nagybaldogasszony napja — melyben bemutatandó vala a szent áldozatot, már magában véve is buzgóságra — magasztos érzelmekre hangoló; melynek mintha már hajnala is örvendett volna a következendő napi eseményeknek rózsapiros arcezzal mosolygott a vidékre s kezdé hangolni a szívek hurjait. Ünnepies készülődésekkel telt el az idő 3 negyed 11 óráig; midőn a nagy-számú, virágokkal díszített publicum élén Nagy Lajos kanonok-főesperes ur ő nsga mint manuductor, rövid felvő beszédben előadva a nap jelentőségét, jelt adott az Isten házába való indulásra. Elragadó volt a menet a plebániái laktól a templomig. A tarkaságának legszebb vegyülékében, zöld ágak közt, a templom hangjainak ünnepies zugása mellett hullámozott s betöltő zsufolásig a szép izléssel renovált templomot — mely újítását méltán köszöni Nagy Imre kanonok ur ő nsgának, ki e tekintetben is pár ezer forinttal járult unoka öcse magasztos ünnepélye fényének emeléséhez.

A mi a templomban következett, azt leírni nem tudom, erőm felülmulja, tollam gyöngé annak esetelésére. De ki is tudná festeni kellőképen azon pillanatok érzelmeit me-

lyekre hangolódik a buzgó szív; midőn Isten készül leszállni és leszáll valóban a földre az ő kiválasztott ifju levitájának kezei közé először. Azért csak hullvány vonásokkal, de annál több jó akarattal összeállított képet szemlélhet a t. olvasó.

Az új áldozár által intonált „Veni sancte Spiritus“ égis ható hangjára magasra tör a hívő sereg lelke, szíve hangosabban kezd verni, melyet fokoz még a nemsókára oltárhoz lépő primitiáns remegő ajkain felhangzó „Gloria“ és az egész titokteljes áldozat. Majd a szószékről csendülnek meg Bálint Lajos csiktaplocai káplánnak fenkelt szellemű szavai; ki míg a legélenkebben állítja az új áldozárnak lelki szeméi elé a papi méltóságot, rajzolta annak terhes voltát, az oda megkívántató kítartást a jóban és szent ellátározást: addig a hallgatóság meghatottsága a szemekben előtörő könnyekben nyilvánult. A magas hangulatot mindvégig élénk hullámozásban tartja egy a kántoroknak mint az itt összegyűjt papnövendékeknek Benedek József új áldozár vezetése mellett négyes karban előadott éneke. Isteni tisztelet végeztével a fehérbe öltözött leánykák által környezett oltár közelébe sorakozik az egész papság, s a legbensőbbben meghatott rokonok elveendő az új misés áldását, melyben részesíté végre az összes jelenlevőket is. A szeretet lakomán, melynek dus teritéke köré 100 nál több tagot számláló vendégkoszoru sorakozott, ott láttuk Alecsik nemes lelkű, ékes szólv, veterán főesperesét Nagy Lajos kanonok ur ő nsgát, Buzás Mihály közkedveltségű és fáradhatlan buzgalmu alesperes urral egyetemben. Al- és Felcsik nemes papságának több jeles tagját, növendék papokat, a közigazgatási hatóságnak több érdemes tagját, ügyvédek, orvosok, tanárok, kántorok és más magán érdemdu férfiak — sorát a bölgy koszoru teljes pompájával. —

A fényes ebéd egyes étekeit nemesak fűszereztek, hanem érdekessé is tevék a nagyszabásu és emlékezetes pohárcszöntők, melyeknek sorát új misés áldozárunk kezdette meg: „Nagy dolgokat cselekedett velem az Ur“ mottóval jól felfogva és fejtegetve hivatását, edes szavak között emlékezett meg útszemlélv dicső örökemlékű püspökünk Dr. Fogarassy Mihályról, ki őt levitái közé felvenni kegyes volt és érzékenyen köszönte meg jelenleg mély bölcseséggel kormányzó nagynevű püspökünknek Nmlgu Lőnhart Ferencz ő exodjának, hogy őt szerető atyai kézzel ápolta s mint gondos kertész kegyes volt őt 14 csemetetársra közt az élet kertjébe átültetni, kívánva, hogy Isten az erd. egyházmegye javára sokáig éltesse! Ezután Nagy Lajos esperes ez. kanonok és Buzás Mihály alesperes ur mondotak felváltva alkalmi és igen érdekes pohárcszöntőket: a primitiáns szülőire, Nagy Imre kanonok ur ő nsgára és a többi jelenlevőkre. Csedő István ügyvéd ur a magyar kath. egyház hazafias papságára mint a magyar állam-esszme egyik kimagasló képviselőjére emelte poharát. A pohárcszöntésekre felharsozott a csikszeredai zenészek bandája, mely a legkedélyesebb hangulatban tartotta a közönséget.

Igénytelen soraimat végezve, azt kívánom, hogy e magasztos ünnepély főhősét az új misés áldozári kedves szülővel, az Ur Isten soká éltesse! — *Gál Elek.*

— **Fürdői levél.** Borszék, aug. 17. A beteg, ha üdülni, — az egészséges, ha még egészségesebbé válni, — a turista, ha a természet csodás szépségeiben gyönyörködni akar: csak jöjjön ide, mert itt üdülni, élvezni s gyönyörködni fog. Mindaz, a mi egy helyet a geographusok előtt nevezetessé, a botanikusokra érdekessé, az emberiség betegéinek áldott bucsujáró-helyévé, s a tulajdonosoknak kifoghatatlan kincsbányájává tehet: mindaz Borszéken dus gazdagságban s eléggé nem méltányolható változatban van meg. Vize, levegője, fekvése egyaránt arra vallanak, hogy Borszék előtt nagy jövő áll, a mely nem is fog sokáig várni magára, ha a magyar közönség továbbra is nem követi azon együgyű néger gyerekek példáját, aki a homok közt telt aranydarabot odacserélte az angol suhancz kvarczáért, a miért ez amannál csillagóbb volt, — ha ugyanis végre egyszer már becsülni kezdi a miénket is, és nem fut örökösen a külföld után.

Az ideai saison a „nagy jövő“ felé hatalmas „lépésnek“ tekintendő, mert — ami eddig sohasem történt meg — az ideai fürdővendégek száma már meghaladja az ezeret. Nagy hálára kötelezte a fürdőbirtokosságot Magyarország pacsirtája, Blaha Lujza, az által, hogy Borszéket saison-i kedves otthonává tévén, különösen a fővárosiak közül már az idén is több mint harmincz családot nyert meg Borszéknek; férje, a lovagias Splényi báró is minden alkalmat megragad, hogy Borszéknek az öt megillető általános méltatást országszerte biztosítsa, — kezdeményezésére elnöklete alatt „Borszéki egyesület“ alakult, mely kizárólagos feladatának azt tekinti, hogy Borszék érdekeit társadalmi uton is emelje s megérdemelt hírnevét általánosítsa, és saison idején a borszéki tartózkodást mentől kedvesebbé tegye. — A fürdőbirtokosság, a művésznő iránti hála érzetében, tiszteletből egy kedves fekvésű telket ajánlott fel a művésznőnek, melyre Blaháné öngyátsága már az őszön fel is építetteti a villát. E példát többen fogják követni, többek között a Gyergyókerületi papság is. Mert csak ki kell jelenteni, hogy építkezni akarunk: a fürdőbirtokosság azonnal rendelkezésünk alá engedi a magunk által szabadon választott telket, csekély évi haszonbérért, örök időkre.

Olcóság tekintetében is páratlan ez a Borszék. Egy frtért kapsz pompás reggelit két kiflivel, ebédet és vacsorát 4—5 tál étellel, étlap szerint, fürdésért pedig, a mi páratlan, naponként 15 krt fizetsz; — számits egy hónapra összeviszsa 50 frtot: kényelmesen ki fogsz jönni vele. Mit mondjunk az időtöltésekről? . . . Sétányokon, mik fenyveseknek hüvös és illatos árnyában gyógyznak ide-oda, rondókban, kirándulási helyeken mindenütt mulató és jókedvű csoportokkal találkozhatni. A bálók, kirándulások, mulatságok, májálisozó összejövetelek egymást érik. És ami a borszéki saisonnak kiváló jellemvonása, a rangos feszélyezettségnek itt még a nyomait sem tapasztalhatni; — szemben a természet fenségével, mely mindenben egyenlőséget s közösséget hirdet, elenyésznek az emberek által emelt társadalmi

válaszfalak s helyökbe a teljes testvériség lép. A reggeli ivó-kura, mely a Kossuth-kuti dombterrast egészen elárasztja a nyüzsgő vendégek tömegével, a „mélkintetes“ urnak jó ismerősévé s barátjává teszi a „mélkintés“ urat; a fürdési órák pedig egészen elfeledtetik, hogy X. királyi tanácsos s C. csak szolgabírói irnok, s ha kirándulásra megyünk, a comtesse minden genirung nélkül füzi karját a hajdani jobbágy fiu karjába. — Társas életünket a kifogástalan kedélyesség jellemzi, a mely még akkor sem hagy cserben, mikor a fűvéri óra közeledtével a lobogó torturáinak teszszük ki magunkat. Érdekes, már csak a látványért is, jelen lenni a hideg tükrökben való fürdéseknél: — olyan jagjátást, ordítózást, kiábálást, fuvást; mit fürdés közben a roppant hideg (+ 8-8. cl.) s páratlanul szénsav tartalmu víz a fürdőknel előidéz — csak itt lehet hallani: a torzképek pedig, miket fürdés alkalmával gazdag variációban láthatunk, beillenének akár melyik humoristikus lapba.

Alig terjedt hire a gyergyó-tekerőpataki tűzkarosultak veszedelmének, Blaháné kezdeményezésére azonnal megindultak a mozgalmak, hogy a szerencsétlenek segítve legyen; bálók, hangversenyek rendeztetek, a mik a nagy művésznő közreműködése folytán már eddig ezer frt felé jövedelmeztek a szerencsétlenek javára. — E hó 11 én különösen nagy napunk vala: délelőtt a „József-főherczeg-kut“ ünnepélyes felszentelése bankettel, délután hangverseny a művésznő közreműködésével. Ünnepélyes isteni tisztelet után, melyen Ferenczi Károly, Szentpéteri János és Oláh Antal segédlete mellett Salamon Alajos főesperes ur celebralt, s a melyen a Te deumot Boga János szárhegyi kántor énekelte — a felszentelendő kuthoz vonult az ünnepelő nagy közönség, a hol aztán a csinosan feldiszitett kutat, mely addig „Erdei“nek neveztetett, szép alkalmi könyörgés kíséretében Ferenczi Károly felszentelte s „József-főherczeg“ névre megkeresztelte, a közönség köréből alakult dalárda pár szép énekét elénekelvén, Oláh Antal tartotta meg emelkedett szellemű szónoklatát, mely nagy hatást gyakorolt a jelenlevő nagy közönségre. *) A Kossuth-kuti kursalonban fényes bancet zárta be az ünnepély délelőtti részét Bartalics Ignác fürdő bizotts. elnök a felséges királyi családra, Dobránszki Péter orsz. képviselő József főherczeg öfenségére emeltek poharat, lelkes dikciók kíséretében, — nagy hatást keltett azon toaszt is, mely a nagy Kossuthot élteté, a kinek és József főherczegnek távirati üdvözlét is küldetett. Délután 5 órakor hangverseny vette kezdetét a Redout zsufolásig megtelt nagyeremben. A művésznő dalai a tetszés és lelkesedés öröm-viharát idézték elő, a mely csak akkor kezdett szünni, mikor a nagy művésznő vagy hétszer megjelent. Az emlékezetes hangverseny után bál következett, mely jóval éjjel után ért vége't.

A művésznő 14-én távozott el öt heti ittléte után, magával vevé azt az osztatlan szeretetet és ragaszkodást, a mi itt tartózkodása alatt folyvást környezte — bucsuja a „vizontlátás“ kifejezésén végződött, mely a

*) A csinos beszédet lapunk legközelebbi száma fogja hozni. Szerk.

Melléklet a Közművelődés 34. számához.

jövő saison-on bizvást bekövetkezik. Előző estén fátylász menet s utána bankett rendeztetett tiszteletére, az indulás reggelein pedig egész kocsisor kísérte a Közrez-tetőig.

18. és 20-ika szintén ünnepélyes napjai Bórszéknek, előbbi a király születésének, utóbbi a fürdő védszentjének sz. Istvánnak tiszteletére kivilágítással, ünnepélyes isteni tiszteletekkel s bállal ünnepeltetik.

Nem végezhetem e szerény fürdői levelet másként, mint egy felhívással azokhoz, a kik a fürdői idényt páratlan örömek s feledhetlen élvezetek között ohajtják eltölteni, — azzal a felhívással: Tessék ide jönni!! — *Boga. Károly* polg. isk. tanár.

— **Vidéki levél.** Nagyrabecsült kezekből a következő sorokat vettük: Szent István ünnepe Korondon. — Ez ünnepet nagygyá teszi a magyar nemzet előtt az országalapító első keresztény magyar király és apostol. Közél tiz millió katolikus üli meg buzgón s kegyelettel. Méltán is; mert az a magyar nemzetnek europaivá s kereszténynyé létét jelenti.

Olvassván a lapokból Budapest nagyszerű készülteit az ideí Szent István ünnepre: kíváncsiak voltunk egy székelyföldi katolikus egyházközségben látni meg az ünnep formáit és lényegét. Ott van a korondi fürdőteleptől fél órára Korond, melynek több száz r. kath. híve, szép temploma s derék papja van. Elhatároztam egy barátommal elmenni a mai isteni tiszteletre.

Unitárius vagyok; de nem érzem kevésbbé egy rom. katolikusnál, mivel tartozik a dicső királynak nemzetünk. Mikor egy év előtt híre volt a fővárosban, hogy augusztus 20-át nemzeti ünnepé emeljék s megtartására a protestantokat is kötelezzék, nagy visszatetszés támadt némely oldalról. Én nem helyesletem, hogy ebben hittérítést lássak némely tulzó pro es ansok, s mosolyogtam féleimökön. Nem fogna az visszatérés lenni a rom. kath. anyaszentegyházba, de lenne nagyon szép hála minden telekezettől a nagy király emléké iránt. Nem kényszerítés, hanem önkénytes elhatározás műve lenne, a mi a nemzeti egység szoros kötelékét képezné, mely jó hirnevünket és hitelünket emelné. Befelé nagyobb erőt, kifelé tekintélyt adna. Most is amellett vagyok, hogy anint évenkénti országgyűlés tartását rendelheti a törvényhozás, ugy rendelhet általános ünnepet szent Istvánnak is, s mihelyt többsége van az eszmének, az igazság praesumptiója azonnal mellette szóland.

Ily érzülettel lévén ez ünnep iránt, természetes, hogy részt kívántam venni a korondi r. kath. szt. István ünnepi szertartásban.

Midőn begyűlöre adtak jelt a barangok, már közeledtünk a templom felé, melyet 4-500 hallgató töltött meg. Mindenki kezében ima-vagy olvasókönyv volt, arcukon buzgóság, ajkikon ihletes ének zengett. Elbámultam a gyönyörű férfi és nőéneklésen. Azt hittem, Schweiz reformatus, vagy London valamely unitárius isteni tiszteletén vagyok. Tisztán öltözött, derék székely férfi nép s mosolygó arcu nők és lányok énekeltek a szent szó-

„Áld meg országunkat, mi magyar hazánkat,
Vezéreljed jóra a mi királyunkat,
Ments meg minket ellenségtől, dőghaláltól és éhségtől
Krisztus teste s vére.“

Oltár előtt egy közép termetű, férfiasan szép alaku plébános mondott teljes díszben misét; ezt megelőzte a „Téged Isten dicsérünk“ gyönyörű Hymnus, melyet az egész nép meghatottan énekelt lendületes magyar szövegében. Ezenkívül is igen sok szép magyar miseéneket hallánk a nép ajkáról, mely áhitattal csüggött papján s harmonicus énekével meghatotta a szíveket.

A misét prédikáció követte az evangelium azon helyéről, mely a 10, 5, és 1 talentummal való sáfarkodás szép paraboláját foglalja magában.

Beszéde elején az ünnep czélját adta elé a jeles szónok. Érdekesen és népszerűen fejtegette szent István király apostoli érdemeit a magyar nemzet 800 év előtti állapotait, nehéz helyzetét a sok idegen nemzet között s megszilárdulását a felvett keresztény vallás által. — Azután párhuzamot vont nemzetünk régi vallásossága s mai hit iránti meghidegülése között. Ékesen fejtegette mit tettek őseink a hitért, mint buzgólkodtak terjesztésében nagy királyaink, mily erős oszlopa volt a vallásnak a főpapság és főnemesség, s ezek példája mily lelkesítően hatott a magyar népre és nemzetre! Elannyira, — hogy Magyarország a kereszténység valódi menhelye volt századokon át. Ezután a mai közönyt, részvétlenséget, anyagiaskodást és önzést festette le erős színekkel, éles vonásokkal, s érveinek ereje, beszédének retorikai szépségei által magával ragadta hallgatói figyelmét.

Egy teljes óráig tartott a történeti idézetekben, bibliai találó helyekben gazdag egyházi beszéd, melyet igaz vallásosság s mély nemzeti érzés hatott át. A közönség áhitatos figyelemmel hallgatta ékesen szónokló papját, s én meg voltam lepve a szintoly jeles kidolgozás mint erőteljes és megnyerő előadás által.

A beszédet magyar ima zárta be, mely egyike a legszebbeknek, miket hallottam. Imádkozott a pap a hazáért és királyért, a béke áldásaiért és a nép jólétéért az egyház szolgáért és a kormányért, s Isten oltalmába ajánvva híveit Miatyánkkal végezte be azt.

Utána ismét szent ének volt az egész nép által énekelve. Én a templomot áhitatos érzelmek közt hagytam el, s örvándtettem, hogy kath. honfitársaim ez istentiszteletében részt vehettem. Ugy értesültem, hogy sokan voltak a hallgatók között az unitáriusok közül is, és hogy a korondi községben a katolikusok és unitáriusok mostanság a legjobb egyetértésben élnek, a mi a két hitfelekezet derék papjainak az érdeme, a kik vallásukat és híveiket védik anélkül, hogy egymás ellen szeretetlenségre birni kívánának.

A korondi plébános t. Balázs Antal ur, egy tanult, mivel, hazafias lelkű és fenkölt érzésű férfi, korábban igazgató a m.-vásárhelyi r. kath. gimnáziumban, a ki valóban gazdag lelki tehetségeinek teljes érvenyesítésével szolgálja egyházát. — Korondifürdő, aug. 20. 1883. J a k a b E l e k.

— **Eredeti tudósítás** a II. orsz. tanítói gyűlésről. „Az alsó-fehérmegyei rom. kath. tanítói önképző kör“ csekély, igénytelen személyemet bízta meg azzal, hogy a 2-ik orsz. tanítói képviseleti gyűlésen képviseljem. S ennek köszönhetem azt, hogy e becses lapok t. olvasóit, hazánk fővárosából, szívéből értesíthetem. E hó 17-én d. u. 6 órákor a r. kath. küldöttek tartottunk előleges értekezletet, *Petrovics József* üdvözlőlvén a szép számmal megjelenteket, mindennek előtt bemutatja a tagoknak *Dr. Bresnai* urat, a „Religió“ érdemes szerkesztőjét, mint vendég-t s azután a szót átadja *Fonyó Pálnak* — ki is kifajti, hogy mi, mint a vallás-erkölcsös nevelés bajnokai, utálva vagyunk arra, hogy összetartsunk, ámár a hazában többségben vagyunk is — itt a gyűlésen mégis kisebbségben leendünk, annyival is inkább, mivel azon liberális párt, mely uton-utfélen hirdeti minduntalan az egyenlőséget, testvériséget és szeretetet, csupa szeretetből több képviselő társunkat csak azért, mivel felekezeti, nem igazolható s azután előszámlálta számos sérelmeinket, annál fogva indítványozza, hogy az értekezlet mondja ki azt, hogy az egyöntetű eljárás céljából időnként ezután is tartunk külön értekezletet, mi elfogadtatván, az értekezlet elnökéül megválasztatott *Petrovics József*, alelnökül *Fonyó Pál*, jegyzőül *Tormásy János* és *Holler Gyula*, mindannyian közfelkiáltással. — Indítványoztatott, hogy a fővárosban időző hercegprímás és kalocsai bibornok érsek ő Eminenciájokhoz egy 15 tagból álló küldöttség megesztessék, kik hódolatunk, fűni ragaszkodásunkat kifejezzék. Ezen küldöttségi tagok megválasztása a másnapon tartandó értekezletre halasztatván, elnök az értekezletet bezárta. — Mi felekezeti tanítóktól estve a „Szikszay“ vendéglőbe gyűltünk össze ismerkedési estélyre, hol természetesen nem hiányoztak a talpraesett felköszöntések. — Másnap, azaz, 18-án, délelőtt 8 órákor, újból értekezletet tartottunk. *Fonyó Pál* elnöklete alatt, hol is mindennek előtt a tisztelgő küldöttség tagjai választattak meg egyházmegyénkent, természetesen minden egyházmegyéből egy, kivévén az egrit, melyből két tag lett kiküldve. A tagok ezek: *Petrovics József*, *Szánthó Mihály*, *Szabó Mihály*, *Katinczky Gyula*, *Sulcs Imre*, *Tormásy János*, *Major*, *Klein*, *Pál János*, *Katinczky Géza*, *Zellingner Hatala*, *Tóth*, *Barna*, *Zelei*. Ezután elhatároztatott, hogy holnap délután 6 órákor ismét értekezlet fog tartatni.

Augusztus 18-án délután 5 órákor a képviselőházban nagy tanácskozmány tartatott, elnökölt az előkészítő bizottság elnöke *Békey Imre*, a jegyzőkönyvet vezette *Pásthy Károly*, több tárgy elvégzése után előterjesztetett az előkészítő bizottság által elfogadott s a nagygyűlés egyes bizottságaihoz utasított tételék. — 1. A tanítási anyag az osztolt és osztatlan iskolákban, előadó *Scheffer*. 2. Az olvasókönyvek, előadó *Gróó Vilmos*. 3. A történettantáisi szemléltető eszközök, előadó *Kozma Ferencz*. 4. Az egészségügy, előadó *M. Székely János*. 5. A népiskolai és ifjúsági játékok, előadó *Dr. Kiss Aron*. 6. Tulterhelés, előadó *Tanos Imre*. 7. Mezei gazdaság és kertészet, előadó *Merényi Kalmán*. 8. A tanítók országos árveháza, előadó *Tóth József*. 9. Az Eötvös-lap, előadó *Schneider István*. 10. A hanyag iskolázás előadó *Csehe Győző*. 11. Az országos tanítói képv. közgyűlés alapszabályainak módosítása, előadó *Sudy K. F.*

Ma délelőtt, 10 és 1 $\frac{1}{2}$ órákor az alakuló gyűlés tartott meg, korelők *Gáspár János* vezetése alatt, mindek előtt *Gönczy Pál* üdvözölte a miniszter ur ő nméltsga nevében a tanítói kart, a város nevében pedig *Békey Imre* ezután kiküldetvén a szavazatszedő bizottság a szavazás megtörténte után elnök lett *Bekey Imre* 169 szavazattal, alelnök *Tanos Imre* 127, jegyzők *Pásthy Károly* 220, *Tormásy János* 130, *Csehe Győző* 103 szavazattal. Rendes elnök elfoglalván székét, megalakultak, illetőleg kinevezettek a különböző bizottsági tagok. — Még ezuttal csak annyit kívánok megjegyezni, hogy augusztus 19-kén estve a Nagyméltóságu minister ur a „Nemzeti szállodában“ ismerkedési estélyt rendezett. Budapest 1883. aug. 19. *Könczey Sándor*.

— **Értesítés.** A kolozsvári államilag segélyezett s nyilvánossági joggal felruházott felsőbb kereskedelmi iskola felől: a. Célja az intézetnek: Tudományos és szakszerű kiképzése azon ifjaknak, kik a kereskedés, forgalom, közigazgatás vagy iparvállalatok terén valamint az állami közigazgatás azon ágainál óhajtanak alkalmazást nyerni, melyre ezen intézetet végzett ifjakat 1883. évi a tisztviselők minősítéséről szóló I. t. cz. minősülteknek és illetékeseknek nyilváníti.

b. **Beiratás.** Az 1883—84-iki tanévre, a beiratások f. évi szeptember 1—5-ig d. e. 9—12 óráig az intézet helyiségében (Főtér, plebánia épület) eszközöltetnek; ugyanazon napokon a délutáni órákban 3—5-ig tartatnak a felvételi és javító vizsgálatok. A tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 5-én 10 órákor lesz, s a következő napon reggel 8 órákor a rendes tanítás kezdetét veszi.

c. **Felvétel.** E felsőbb kereskedelmi iskola első osztálya rendes tanulóknól oly növendékek vétetnek fel, kik a gymnasium, reál- vagy polgári iskola négy alsó osztályát legalább kielégítő sikerrel végezték, vagy a kik legalább 14 évesek és az említett iskolák osztályaiban ezen taníttatni szokott tantárgyakból felvételi vizsgálatot állanak ki. A magasabb osztályokba való felvétel csak a megelőző osztály tantárgyaiból sikeresen kiállandó felvételi vizsgálat, vagy valamely hasonló és nyilvánossági joggal felruházott intézet megfelelő bizonyítványa alapján történhetik. A felvételi vizsgálatokért külön díj fizetendő.

d. **Iskolai díjak.** E kereskedelmi iskolába lépő növendékek beiratásuk alkalmával „beiratási díj“ ezimen egyszer s mindenkorra négy frtot tartoznak fizetni. A tandíj a rendes tanulóktól egy évre 40, negyven frt, melynek fele a beiratás alkalmával, a másik fele pedig február elején fizetendő. A rendkívüli tanulók annyi 4 frtot fizetnek egész évi díjúl, a hány tanórára járnak be hetenként, mindaddig, míg dijaik a rendes tanulók díját eléri; ezen összegzen tulmenő óráikért díjt nem fizetnek.

A tandíj fizetés alól, hiteles bizonyítvánnyal igazolt szegénység alapján, a kittingő és jeles osztályzatú bizonyítványt felmutatók fel is mentethetnek. — Ifjúsági könyvtár alapján minden tanuló 2 frtot tartozik fizetni.

e. **Az intézet rangja.** A kolozsvári felsőbb kereskedelmi tanintézet az 1872. oct. 10-én kiadott min. rendelet

III. cz. I. § a szerint egy rangba helyeztetett a főgymnasium és főreáltanodával, s mindazon kedvezményekben részesül, melyek ezen intézeteket megilletik: pl. hogy az itt végzett növendékek katonai kötelezettségök kitöltésében az egy évi önkéntességre jogosítva vannak; és továbbá az intézet azonos szervezeti és teljesen egyrangú a budapesti kereskedelmi akadémiával s növendékeit ugyanazon életpályára készíti elő mint amaz.

Bővebb felvilágosítást nyújtó prospectussal vagy évi értesítővel szívesen szolgál az igazgatóság.

Kolozsvárt, 1883. augusztus hó 11-én.

Igazgató tanár.

Irodalom.

— **A költészet kedvelőinek.** A világirodalom kritikája szerint, a nemzetek legnagyobb költői sem képesek utólni, sőt még csak meg sem közelíteni a zsolnárköltészetet. Különös, vagy tán természetes, ha utol nem érhető magasból ered a ráuk maradt költemények e legértékesebb gyűjteménye, a költészet legelső forrása! s mint mondják örökké üde forrás, kimeríthetetlen kincse életünknek, gyógyerejű balsamos kötés, sebeinkre legalkalmasabb; költészet, melyben a kellem és fönség elsőségért vetélkedik; könyv, melynek olvasásával más könyvé föl nem ér. De hol a szó és hasonlat, mely méltán megismertesse azt. Szereted a Petőfiket merész szabadságdalait? a világköltészet legvakmerőbb szabadsághymnusai gyöngye gyermeksiszár és költemények mellett. Szereted a szerelmes lyrát, nem veted meg a Petrarkákat? tekintsd a Patriarkák korát, a mi Romeo- és Juliánk minden érzelmei együtt véve sem nyújtanak oly szerelmet, esodálatot és költészetet, mint az egyetlen Énekek Éneke. Szereted Lochlin leányát fájdalom dalával, az ősi bárdokat ködös homályos énekekkel? csak Sion leánya, csak Babylon szomoru füzének hárfái mulják azt felül. Szereted a nagyot s az istenit? Homer legistenibb magassága oly alant marad a zsolnárok költészetétől, mint az ember szelleme az Isten szellemétől. Mondja La Harpe. A zsolnárköltészet multban és jelenben, gyönyörben és keservben, szabadságban és rabfájdalomban, fényben és homályban, mennyben és pokolban felülmul minden emberit, pedig megérti még a kised is, s megisteníti a lángelméket is. Im egy iudoka az embermilliók azon hitének, mely szerint e költemények szerzője nem emberi erő, hanem isteni Lélek. Irói az emberiség legelső látnokai, költői, királyai. Legtöbbjét Dávid írta. Minden századok s műveltebb nemzetek óhajják saját költészetüknek megszerezni. Ő izrael halhatatlan lüszkesége, Róma ritusának legdrágább gyöngyszeme, az új reformationak paratlan ékessége. Leghíresebb, legmagasabb mű, mely a századok folyamában a nemzetek költészetében valaha megjelenhet. Hazánk s költészetünk ezredéves olárainál ki nem óhajtaná az öröklet e költészetét birni s látni, mint kelnek föl négyezredéves árnyaikból az őskor lelkei, látnokai, felsejtői, hogy költészetünk ifjabb Geniusával kezét szorítsanak. Főnt jelzett mű, Dávid király neve alatt összegyűjtött mind a százötvéa zsolnárok magyar verses fordítása a m. tud.

Akadémia f. é. febr. h. szépirodalmi osztály-gyűlésén kifejezett óhaj szerint sajtó alá rendeztetvén, legközelebb meg fog jelenni. Nem idehéttem szerénytelenség nélkül azon bírálóm magasztalásait, kik e fordítást a leghíresebb francia fordítás fölé, sőt mi még egy nemzetbeli verses zsolnárfordítást sem ért, teljesen az eredeti mellé helyezik, Dallamos verseiben az eddigieknél művészebbnek, költészetünk díszének, irodalmunk valódi nyereségének tartják, miért is csak röviden utalok a kitüntetésre, melyben fordításomat egy György Agost, Gyulai Pál, Szász Károly, Tárkányi Béla, Tomor Ferencz legjelesebb kritikuskaink, és szépeink, szakavatottak egyesek és társulatok, élükön maga a m. tud. akadémia részesíték. Ezredévi ünnepünk előtt mint ünnepi áldozatot fogadd hát nyájas olvasóm a költészet első és négyezredéves forrásából az Örökkévalót! Hogy pedig e mű mielőbb mint ünnepi, már mint újévi ajándék megjelenhessen, a megrendelést mielőbb, a gyűjtőleveket f. év szeptember hó végéig s a kb. ivnyi kötet árát, 2 frotot a könyv utárvételével kérem beküldeni. Gyűjtőknek tiz után egy tiszteletpéldány küldetik. D. Adony, Fehérm. 1883. augusztus havában. *Kálmán Károly.*

— **Népiskolai tankönyvek:** Győrly Ivánnak évről-évre újabb kiadást ért és rendkívüli elterjedésnek örvendő népiskolai képes tankönyvei: 1. Földrajzi könyvecske, 2. Magyarország története. 3. Természettört. és 4. Természettannak legújabb kiadásai küldettek be szerkesztőségünkbe. Ez újabb kiadások között a Földrajzi könyvecske tizenharmadik módosított kiadásban szerepel. Ezen négy tankönyv német és tót nyelven is megjelent, s külön-külön 10 krajczárral kaphatók a kiadó Buzárovits Gusztáv könyvkiadóságában Esztergomban.

— Megjelent: „**Isten ígéje szent beszédekben**“ Szerkeszti Jaczica Lajos. VIII. évfolyam 9. füzet. Tartalom: 1) Nagyboldogasszony napra: Tanulások a mai ünnepből, Noszlopi Kálmántól. — 2) Pünkösöd u. IV. vasárnapra: Az emberek iránti háláról, Izsai Ferenczről. 3) Szent István király napjára: A ker. kath. hit egyedüli alapja a haza állandó boldogságának. 4) Pünkösöd u. XV. vasárnapra: Korunk hitvidégségének főke a vallásos nevelés hiánya. F. L.-től. 5) Pünkösöd u. XVI. vasárnapra: Mi módon kell a vasár- és ünnepnapokat megszentelni. F. G.-től. 6) Kisasszony napra: A nőnem magasztos hivatásáról. F. L.-től.

— „**Havi közlöny**“ aug. füzete. Szerkeszti Tokody Ödön. Tartalom: 1. A fizetési formák vonatkozó két difficultás. 2. Néhány magyarázó megjegyzés a mise canonjáról. — 3) Gerzson J. értekezése a gyermekeknek Krisztushoz vezetéséről. — 4) Ministeri rendeletek. — A Curia döntvényeiből. 6) Irodalom. — 7) Tárcza.

„**Tájékoztató és egyházművészeti lap**“ szerkesztik és kiadják: Füssy Tamás és Dr. Czobor Béla VIII. szám. Tartalom: I. Tájékoztató. I. Veuillot Lajos. — 2) A vallási béke Oroszországban. — 3) A szentszék és a spanyol katholicusok. — 4) XII. Leo pápa levele Grévízhoz. — 5) Irodalmi szemle. — 6) Egyház politikai áttekintés. — II. Egyházművészeti lap. 1) A középkori Miniature-festészetéről. — 2) A Pálosok építészeti emlékei. — 3) Rövid közlemények. — 4) A lelkeskedő papság köréből. — 5) Irodalomszemle. — 6) Vegyesek. — A füzet 2-ik részében lévő ábrák igen cínos kivitelűek

— Ifjabb Nagel Otto könyvkereskedő kiadásában Budapesten a nemzeti színház bérházában megjelent a magyar általános levelező 4-ik füzete, szerkeszti Knorr Alajos. E füzet tartalma az értesítéseket tartalmazó levelekkel kezdődik, melynek is különféle és apróbb értesítésekből 15 példát közöl; ezután ismerteti a tudakozódó és kérdő, tanácsot és tanítást kérő és adó leveleket és ezennel levelekből tizenhárom példát hoz; a tudakozódó és kiadó levelek után értekezik az emlékeztető és írtó levelekről, azok tartalmáról és szerkesztésének szabályairól, egyszersmind az e nemű levelekből huszonkét példát is hoz; ezután ismerteti a megbízásokat, megrendeléseket tartalmazó leveleket, az e fajta levelekből tizenöt mutatványt közöl; ezután értekezik az ajánló levelekről, azok tartalmáról, szerkesztésük módjáról, egyszersmind ezekből is tizenkét példát közöl. Ezen érdekes tar-

talnu füzet ára 30 kr. Ugyan ezen kiadónál megrendelhető a teljezen megjelent „**Önügyvéd**“ füzetekben, felkötetekben és egész kötetben is.

— **Szűts** és társa könyvkereskedésében Budapest Ferenciek-bazárja 14—15 sz. megjelent Democritos „**Tisza-Eszlár 's Tisza Kálmán**“ röpirat második kiadása. Ára postautalvány melletti megrendelésnél 42 krajczár.

A röpirat élvezetes satyrával és logikával van írva, tehát második kiadása is igen indokolt; miért is azt mindenkinek ajánljuk.

Dus tartalmából csak néhány fejezetet említünk, u. m.: „A sakterek hálafelelirata Tisza Kálmánhoz. — Eszter hol vagy? — Tisza Kálmán országa. — Mit szól ehhez Tisza Kálmán?“ stb.

A napi események köréből.

S z t. I s t v á n első apostoli királyunk sz. Jobbja fel-találásának nyolcz százados ünnepe a püspöki magas kör-rendelet értelmében nagy fénnel és pompával tartatott meg a kfehérvári székesegyházban. Az ünnepélyes isteni tiszteletet, melyen a helyőrségi tisztikar, m. k. törvényszék városi tanács és más hivatalok a hívők nagy sokaságával együtt testületileg jelent meg, a Főpásztor ur ő nmlga fé-nyes segédlettel tartotta; az egyházi beszéd megtartására pedig illetékes helyről Gidófalvi Gergely püsp. titkár hi-vatott vala fel, ki hogy ismert ékeszszólo tehetségével mikép felelt meg a kitüntető küldetésnek, arról t. olvasó közönségünk nemsokára a napvilágot látandó és ajándék-képen szétosztandó gyönyörű beszédéből fog közvetlenül meggyőződhetni. Istenitisztelet végeztével Páspök ur ő nagy-méltósága vendégszerető asztala köré gyűjté a ft. káptalant, keblj papságot és tanári kart. Az izletes ebédet egy igen megható jelenet tette nevezetessé. A negyedik fogásnál u. is a kegyes főpásztor ő nmlga egy monumentalis beszé-iben emelvén ki az ünnep magasztosságát és fontosságát az ezeranyi vészől hányatott magyar nemzetre nézve, ügyes fordulattal ragadta meg az alkalmat, hogy egy a szives mélyéig ható beszéd kíséretében ft. Beke Antal székesegyházi örkanonok urnak mellére tűzze a vaskorona-rend 3-ad osztályu érdemjelét, mellyel ő nagyságát a felséges uraikodó a közügyek terén szerzett érdemeinek elismeré-séül közelebből kitüntetni kegyeskedett. — A kitüntetett kanonok ur szintén remek beszédben köszönte meg a Fő-pásztornak irányában ezuttal is tanusított magas kegyét s megható szavokban ajánlotta magát tanár collegái barátságos érziatába. — Mi pedig ezuttal is ismételten azt kíván-juk, hogy a méltán kiérdemelt magas kitüntetés csak kezdete legyen a sorban következő fokozatos elismerések nek! —

— K i n e v e z é s. A nagy-eyedi m. kir. javító in-tézetnél közelebb rendszeresített r. k. lelkeszi állásra Lu-kács Károly esik-rádosi segédlelkész neveztetett ki.

— S z e m é l y z e t i e k. Budó Ádam gymn. tanár hasonló minőségben Sz Udvarhelyről a marosvásár-helyi gymnasiumhoz helyeztetett át. Koródi Endre sz. ud-varhelyi gymn. tanár és finőveldei aligazgató előbbi mi-nőségében meghagyatván az aligazgatói állástól fölmente-

tett. Oláh Antal marosvásárhelyi gymn. tanár és finővel-dei aligazgató hasonló minőségben Székely-Udvarhelyre tétetett. — B e s s e n y e i (Puhola) József marosvásárhelyi gymnasiumi tanár az ottani finőveldehez aligazgatóiagnak neveztetett ki. Temesvári János sz. udvarhelyi ideigl. gymn. tanár és Kassay Lajos uj misés pap tanképesi-tés megszerzése végett a kolozsvári tudomány-egye-temre küldettek. Pál Antal cs. sz. györgyi segédlelkész pedig a sz. udvarhelyi gymnasiumhoz ideiglenes tanár-nak neveztetett ki.

J u b i l e u m. Marosvásárhelytt félszázados arany miséjét volt szerencsés a mindenek urnak bemutatni, ft. P a u l i n y i P a u l i n minoritarendű, és kiérdemült tar-tomány atya, végleg kormánytanácsos e folyó hó augusztus 18-án Apostoli királyunk születése napján, reggeli 9 óraker számos nép és rokonai jelenlétében. A rokonok társaságá-ban elköltött kedélyes ebéd alatt a számos felköszöntők folyton élénk hangulatban tartották a kedélyeket. Mi pe-dig ismételten azt kívánjuk az érdemekben megőszült jubilánsnak: Ad multos annos! Marosvásárhelytt augst. 23-án 1883. C s á k i D é n e s, Minoritarendű házelnök.

— K é r e l m ű n k és ajánlatunk az 1883/4 tanév-re. Őszinte, igaz szóval fordulunk közös ügyünk nagyér-demű tényezőihez, a magyar tanügy hivatott vezetőihez, a kath. papsághoz — midőn nemsokára bekövetkeznék az új tanév, az iskolakönyvek és különféle tanszerek, taneszkö-zők beszerzésének ideje.

Kath. könyvkereskedésünk épen az iskolai könyvek, a tanügyi irodalom terén van hivatva kiváló szolgálatokat tenni, legfontosabb, legdrágább érdekünknek: a kath. ne-velés és oktatás érdekének a kath. iskoláknak.

Tapasztaltuk, hogy a kath. közönség, és részben a kath. tanító urak és ft. papság az iskolakönyvek beszer-zésénél nem mindig szokott figyelemmel lenni arra, hogy ebbeli megrendelésével hozzánk, Budapest egyedült kath. könyvkereskedéséhez forduljon.

Arra kérjük tehát tisztelettel és egész bizalom-mal mindazon nagyérdemű kath. ügyfeleinket, a főt. papságot, a kath. tanár és néptanító urakat, kiknek be-fojásatól, intézkedésétől függ a tan-és iskolakönyvek megrendelése, hogy ezen irányban való bármimemű szük-ségleteik kielégítésére, hozzánk, a mi kath. könyvkeres-kedésünkhez fordulni méltóztassanak.

Megjegyezzük még, hogy a fönfentlített tanintéze-tek összes tankönyvei, sőt szláv, görög és oláh nyelven írt tankönyvek, valamint mindennemű taneszközök és tanszerek is üzletünkben megrendelhetők. Kiváló mély tisztelettel *Szűts és Társa* kath. könyv és műkereskedők Budapest, Ferenciek bazárja 14—15.

S z. 155—1883. P á l y á z a t. A gyergyó-alfalvi rom. kath. 6 osztályu elemi fiúiskolánál üresedésben levő tanítói állomás betöltése végett, még pedig az első csoport tani-tására pályázat hirdettetik. — Ezen állomás évi járandó-ságai: a) 300 frt. előleges havi részletekben, — b) 40 frt. lakbér vagy természetbeni lakás, — c) 4 öl bükk és öt öl fenyő tűzifa. Pályázni ohajtók felhivatnak, hogy keilően okmányolt és a gyergyói alfalvi r. k. iskolazékhöz cím-zett folyamodványokat f. évi szeptembe hó 15 ik napjáig alólírthoz beküldjék. Gyergyó Alfalu 1883. aug. hó 14-én *Horváth Károly* plébanos, mint iskolazéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: BALOGH IGNACZ, Dr. CSERNI BÉLA, FABIÁN SÁNDOR, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján (Lövy B.-nál) Gy.-Fehérvárt.